

ผลการศึกษา

อ่าวปัตตานีเปรียบเสมือนเส้นโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตของประชากรที่อาศัยอยู่รอบอ่าว และในบริเวณใกล้เคียงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากอ่าวปัตตานีเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย และสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศน์ที่สมดุลย์และเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตของประชากรจำนวนมาก ทรัพยากรธรรมชาติในอ่าวปัตตานีได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมากเพราะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นในลักษณะที่รู้เท่าไม่ถึงการผลของประชากรในพื้นที่ และจากการลงทุนของแหล่งทุนต่าง ๆ จากภายนอกชุมชน เช่นการบุกเบิกแนวป่าชายเลน การใช้เครื่องมือประมงที่จับสัตว์น้ำโดยไม่คำนึงถึงขนาด การปล่อยของเสียจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่อ่าวปัตตานีและแม่น้ำใกล้เคียง

ในสภาพปัจจุบันความสมบูรณ์ของอ่าวปัตตานีนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ของชายฝั่งทะเลของอ่าวไทยแล้ว ยังพบว่ามีความสมบูรณ์สูงกว่าในบริเวณอื่น ๆ ทั้งในด้านปริมาณและความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำ (โชคชัย และคณะ, 2541; ระพีพร และโชคชัย, 2541; สมพร และคณะ, 2536) ความหนาแน่นของพื้นที่ป่าชายเลนและพืชทะเลชนิดต่าง ๆ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้อ่าวปัตตานียังคงความสมบูรณ์อยู่ได้ก็เนื่องมาจากความสำนึกของประชาชนในพื้นที่รอบ ๆ อ่าวปัตตานี ที่ได้ช่วยกันรักษากฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ และเล็งเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในอ่าวที่มีต่อการดำรงชีวิต จึงได้ร่วมกันพิทักษ์รักษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ให้คนภายในชุมชนเลิกการทำประมงด้วยขวนตัก ฆวนรุน เป็นต้น ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. จำนวนประชากร และจำนวนเรือประมงในอ่าวปัตตานี

อ่าวปัตตานีเป็นแหล่งที่มีชุมชนชาวประมงอาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ รอบอ่าวตามแนวชายฝั่ง ตลอดจนริมแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลลงสู่อ่าวปัตตานี ซึ่งชุมชนที่อาศัยอยู่รอบอ่าวปัตตานี และประกอบอาชีพในอ่าวปัตตานีมีรวมทั้งสิ้น 26 หมู่บ้าน ในเขตท้องที่ 10 ตำบล และ 1 เทศบาลรวม 3 อำเภอ ของจังหวัดปัตตานี โดยข้อมูลส่วนนี้ได้จากการรวบรวมจากองค์การบริหารส่วนตำบลในตำบลต่าง ๆ จากสำนักงานสุขาภิบาล จากสถานีอนามัย และจากการสอบถามโดยตรงของผู้ทำวิจัย ดังนี้

1. อำเภอหนองจิก ได้แก่

- 1.1 ตำบลบางตาวา ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านบางตาวา
- 1.2 ตำบลคูยง ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 บ้านคลองรี หมู่ที่ 4 บ้านดาวิง และหมู่ที่ 8 บ้านโคกม่วง

2. อำเภอเมืองปัตตานี ได้แก่

- 2.1 ตำบลบานา ประกอบด้วยหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 บ้านบานา หมู่ที่ 8 บ้านอุโฆ และหมู่ที่ 9 บ้านแหลมบก
- 2.2 ตำบลคันหยงลูใต้ ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 บ้านคันหยงลูใต้ และหมู่ที่ 3 บ้านกรือแชะ
- 2.3 ตำบลชะบารัง ประกอบด้วยบ้านอุโยชะรี
- 2.4 ตำบลบาราโหม ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านปาละ
- 2.5 ตำบลรุตะมิแล ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 บ้านรุตะมิแล และหมู่ที่ 2 บ้านบางปลาหมอ
3. อำเภอชะหรั่ง ได้แก่
 - 3.1 ตำบลบางปู ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 บ้านโต๊ะโสม หมู่ที่ 2 บ้านบางปูสุหระา และหมู่ที่ 3 บ้านบางปู
 - 3.2 ตำบลตะไล้กาโปร้ ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 บ้านตะไล้กาโปร้ (ปลาตา) หมู่ที่ 2 บ้านตะไล้ฮาโห
 - 3.3 ตำบลแหลมโพธิ์ ประกอบด้วยหมู่ที่ 1 บ้านบุคิ หมู่ที่ 2 บ้านคาไล้สะมิแล หมู่ที่ 3 บ้านปลาตาคูคิ และหมู่ที่ 4 บ้านคาโต๊ะ

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 9,031 ครัวเรือน จำนวนประมาณ 46,196 คน ชาวประมงในหมู่บ้านต่าง ๆ ข้างต้นบางหมู่บ้านไม่ได้ประกอบอาชีพการทำประมงเป็นหลัก และในบางหมู่บ้านก็มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง เช่นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาล แต่ในทุก ๆ หมู่บ้านจะมีประชากรส่วนหนึ่งประกอบอาชีพประมง ซึ่งลักษณะการประกอบอาชีพประมงของประชากรในแต่ละหมู่บ้านนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ประชากรที่ประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำในอ่าวปิดคานีแต่เพียงอย่างเดียว
2. ประชากรที่ประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำในอ่าว และทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคู่กันไป
3. ประชากรที่ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพียงอย่างเดียว
4. ประชากรที่ประกอบอาชีพรับจ้างประกอบอาชีพประมงภายนอกหมู่บ้าน

ซึ่งจำนวนประชากรที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้จะเป็นกลุ่มประชากรประมงที่อาศัยอยู่ในชุมชนของคน และประกอบอาชีพประมงในข้อ 1-3 เท่านั้น ดังรายละเอียดที่ได้แสดงในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่าสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพประมงนั้นมีเพียงร้อยละ 20.82 ของประชากรในหมู่บ้านต่าง ๆ รอบอ่าวปิดคานี โดยในอำเภอชะหรั่งมีประชากรประกอบอาชีพการทำประมงในอ่าวปิดคานีมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.02 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในอำเภอชะหรั่งที่อยู่รอบอ่าวปิดคานี และในอำเภอเมืองมีสัดส่วนประชากรที่ประกอบอาชีพประมงน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะสังคม และสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันนั่นเอง และปัจจัยอีกอย่างที่มีผลต่อจำนวนประชากรที่ทำอาชีพประมงในอ่าวปิดคานี ได้แก่ ต้นทุนในการประกอบการประมงที่สูงขึ้นในยุคปัจจุบัน เช่น ค่าเครื่องยนต์เรือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าเรือ ที่

เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ชาวประมงบางส่วนต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน เช่น การรับจ้างทั่วไป การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หากมองถึงวงจรของการทำธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการทำประมง เช่น การแปรรูปสัตว์น้ำ การค้าขายอุปกรณ์การทำประมง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะแสดงให้เห็นว่าจริง ๆ แล้ว ทรัพยากรในอ่าวปัตตานีนั้นเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทำงานและเป็นแหล่งสร้างอาชีพแก่ประชากรในชุมชนต่าง ๆ มากมาย

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรทั้งหมด และจำนวนประชากรประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานี โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ประชากรทั้งหมด (คน)	ครัวเรือนทำอาชีพ ประมง (ครัวเรือน)	ประชากร ประมง (คน)
อ. ท้องธิก (รวม)	522	2,316	307	1,325
ตำบลบางคาวา				
หมู่ที่ 1 บางคาวา	146	750	100	500
หมู่ที่ 2 บางคาวา	152	650	122	480
ตำบลคูยง				
หมู่ที่ 1 คตองรี	60	300	15	75
หมู่ที่ 4 คาริง	71	284	60	240
หมู่ที่ 8 โคกม่วง	83	332	10	30
อ. เมือง (รวม)	5,989	26,386	683	3,041
ตำบลบานา				
หมู่ที่ 2 บานา	185	1,413	23	90
หมู่ที่ 3 บานา	106	751	8	24
หมู่ที่ 8 อูโ	1,839	6,312	120	940
หมู่ที่ 9 แหลมบก	189	655	95	180
ตำบลคันหยงดูโต๊ะ				
หมู่ที่ 1 คันหยงดูโต๊ะ	227	1,771	48	400
หมู่ที่ 2 คันหยงดูโต๊ะ	159	1,349	73	350
หมู่ที่ 3 กรือนชะ	228	1,668	13	65
ตำบลรูตะมิแล				
หมู่ที่ 1 รูตะมิแล	1,400	5,600	80	200
หมู่ที่ 2 บางปัทมอ	83	513	25	42

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรทั้งหมด และจำนวนประชากรประกอบอาชีพประมงในอำเภอตากใบ
โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเมือง)

ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ประชากรทั้ง หมด (คน)	ครัวเรือนทำอาชีพ ประมง (ครัวเรือน)	ประชากร ประมง (คน)
ตำบลบาราโหม				
หมู่ที่ 1 ป่าระ	93	787	76	620
หมู่ที่ 2 ป่าระ	135	857	105	680
ตำบลตะบารัง				
ดูโอบะซี	1,345	4,710	17	50
อ. ยะหริ่ง (รวม)	2,520	17,494	1,189	5,252
ตำบลบางปู				
หมู่ที่ 1 โคะโสม	206	1,541	18	76
หมู่ที่ 2 บางปูสุหร่า	332	2,612	55	165
หมู่ที่ 3 บางปู	514	3,957	68	476
ตำบลตะโล๊ะกาโปร์				
หมู่ที่ 1 ตะโล๊ะกาโปร์	348	2,076	160	332
หมู่ที่ 2 ตะโล๊ะอาโห	160	852	105	310
ตำบลแหลมโพธิ์				
หมู่ที่ 1 กำบังนุดี	330	1,800	250	1,250
หมู่ที่ 2 ตะโล๊ะตะมิแล	85	550	81	413
หมู่ที่ 3 ป่าคาบุดี	225	1,406	202	1,014
หมู่ที่ 4 ตะโล๊ะ	320	2,700	250	1,216
รวมทั้งสิ้น	9,031	46,196	2,179	9,618

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลในตำบลต่าง ๆ สำนักงานสุขภาพตำบลในแต่ละท้องถิ่น และจากการ
สอบถามของคณะผู้ทำงานวิจัยระหว่าง เมษายน-ธันวาคม 2540

เนื่องจากลักษณะเฉพาะของอาชีพประมงอันเป็นอาชีพหลักของประชากรที่อาศัยอยู่รอบอ่าวปัตตานี มีความจำเป็นต้องใช้เรือในการประกอบอาชีพและใช้บรรทุกเครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ รวมทั้งยังใช้ในการติดต่อระหว่างชุมชนด้วยกันหรือระหว่างชุมชนกับตัวเมือง ในการสำรวจครั้งนี้พบว่าเรือที่ใช้ประกอบการในอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังภาพที่ 2

1. เรือใช้เครื่องยนต์แบบหางยาวขนาดกลาง

เรือมีขนาดความยาวประมาณ 8-12 เมตร ส่วนที่กว้างที่สุดของเรือประมาณ 1.5 เมตร เป็นเรือที่มีขนาดใหญ่กว่าเรือประเภทอื่น ๆ ที่มีใช้ในอ่าวปัตตานี และบริเวณใกล้เคียง ใช้เครื่องยนต์ประกอบเรือขนาดกำลัง 10-15 แรงม้า วางตั้งลงไปบริเวณท้ายเรือ การบังคับทิศทางจะบังคับโดยตรงจากหางเสือและใบพัด เรือประเภทนี้ใช้ประกอบเครื่องมือประมงที่ห่างออกไปจากชายฝั่งหรือใช้ประกอบอาชีพประมงในอ่าวไทย ชาวประมงนิยมใช้เรือประเภทนี้ประกอบเครื่องมือประมงประเภท อวนลาก อวนล้อมปลาหมึก เบ็ดราวปลาอินทรี เป็นต้น จำนวนเรือประมงชนิดนี้มีมากในตำบลตะลีะกะโปร์ และตำบลตะลีะอาโห

2. เรือใช้เครื่องยนต์แบบหางยาวขนาดเล็ก

เป็นเรือที่มีจำนวน และการใช้งานกันมากที่สุดในอ่าวปัตตานีเนื่องจากมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ประหยัดน้ำมัน และมีความคล่องตัวในการใช้งาน เหมาะแก่การใช้ประกอบเครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำบริเวณในอ่าว ชายฝั่ง และในลำคลองสายใหญ่ ๆ เรือมีความยาวทั้งลำประมาณ 7-10 เมตร ใช้เครื่องยนต์จัดวางไว้บริเวณท้ายลำเรือเช่นกัน แต่กำลังของเครื่องยนต์จะต่ำกว่าเรือที่ใช้เครื่องยนต์แบบหางยาวขนาดกลาง คือเครื่องยนต์จะมีขนาดกำลังประมาณ 6-9 แรงม้า เรือประเภทนี้มีใช้ประกอบการในทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ชาวประมงใช้ประกอบเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ เช่น อวนลอยกุ้ง อวนลอยปลากระบอก อวนลอยปลาทราย ไช้ปลาเก๋า อวนลอยปลาหู และเบ็ดราว เป็นต้น

3. เรือพายหรือเรือแจว

มีลักษณะเรือคล้ายกับเรือใช้เครื่องยนต์แบบหางยาวขนาดเล็ก แต่มีขนาดเล็กกว่าเรือหางยาวขนาดเล็ก และไม่มีเครื่องยนต์ประกอบการขับเคลื่อนแต่จะใช้การพายหรือแจวแทน ความยาวของเรือประเภทนี้ประมาณ 4-6 เมตร ส่วนใหญ่ชาวประมงใช้เรือชนิดนี้จับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งน้ำตื้นและในลำคลองที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้าน มีมากในหมู่บ้านต่าง ๆ บริเวณกันอ่าวปัตตานี และในแม่น้ำชะหรีง เช่น บ้านบางปู บ้านท่าปงบุศิ และบ้านคาโตะ เป็นต้น ชาวประมงนิยมใช้เรือพายและเรือแจวประกอบเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ เช่น แร้วปูดำ แห ฉมวกเบ็ดตกปลา อวนลอยกุ้ง และอวนลอยปลากระบอก เป็นต้น

เรือหางยาวขนาดกลาง

เรือหางยาวขนาดเล็ก

เรือพายและเรือแจว

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะของเรือประมงที่พบในอ่าวปัตตานี และบริเวณใกล้เคียง

จำนวนและชนิดของเรือประมงที่ใช้ประกอบอาชีพในอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียง เมื่อแบ่งตามขนาดและกำลังของเครื่องยนต์ที่ใช้ แสดงตารางที่ 2 เรือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเรือหางยาว ชนิดประกอบเครื่องยนต์ท้ายเรือ มีจำนวนดังนี้ เรือหางยาวขนาดกลางมีประมาณ 904 ลำ มีมากในตำบลแหลมโพธิ์และตำบลตะโป๊ะกาโปรี เป็นจำนวน 204 ลำ และ 142 ลำ ตามลำดับ เนื่องจากชาวประมงในตำบลดังกล่าวส่วนใหญ่จะไปทำการประมงในบริเวณปากอ่าวปัตตานีหรือในอ่าวไทย ซึ่งเป็นบริเวณที่มีระดับน้ำลึก และมีคลื่นลมที่รุนแรงกว่าในอ่าวปัตตานี ดังนั้นเพื่อความสะดวกปลอดภัย และประสิทธิภาพของการทำประมงจึงต้องบรรทุกเครื่องมือประมงต่าง ๆ ที่มีน้ำหนักมาก จึงต้องใช้เรือที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนเรือหางยาวขนาดเล็กมีประมาณ 1,614 ลำ มีมากที่สุดในตำบลแหลมโพธิ์จำนวน 759 ลำ เรือหางยาวขนาดเล็กนั้นชาวประมงในทุกหมู่บ้านจะใช้ประกอบการในอ่าวปัตตานี ส่วนเรือพายและเรือแจวนั้นมีจำนวนประมาณ 77 ลำ มีมากที่สุด ในตำบลบางปูและตำบลตะโป๊ะกาโปรี ตำบลละประมาณ 30 ลำ

ตารางที่ 2 จำนวนเรือประมงทั้งหมดที่ประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานี โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	เรือขนาดกลาง (ลำ)	เรือหางยาว (ลำ)	เรือพาย, เรือแจว (ลำ)	รวมเรือทั้งหมด (ลำ)
อำเภอหนองจิก	230	173	12	415
ตำบลบางควาว				
หมู่ที่ 1 บางควาว	15	150	6	171
หมู่ที่ 2 บางควาว	110	8	6	124
ตำบลคูยง				
หมู่ที่ 1 คลองรี	5	5	-	10
หมู่ที่ 4 คาริง	70	10	-	80
หมู่ที่ 8 โศกม่วง	30	-	-	30
อำเภอเมือง	318	256	0	574
ตำบลบานา				
หมู่ที่ 2 บานา	-	20	-	20
หมู่ที่ 3 บานา	-	8	-	8
หมู่ที่ 8 ยูโย	50	50	-	100
หมู่ที่ 9 แหลมนก	-	70	-	70

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนเรือประมงทั้งหมด ที่ประกอบอาชีพประมงในอำเภอปัตตานี โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเมือง)

หมู่บ้าน	เรือขนาดกลาง (ลำ)	เรือหางยาว (ลำ)	เรือพาย, เรือแจว (ลำ)	รวมเรือทั้งหมด (ลำ)
ตำบลคันทองดูโต๊ะ				
หมู่ที่ 1 คันทองดูโต๊ะ	5	45	-	50
หมู่ที่ 2 คันทองดูโต๊ะ	13	37	-	50
หมู่ที่ 3 กรือณะ	-	12	-	12
ตำบลรูสะมิแล				
หมู่ที่ 1 รูสะมิแล	100	-	-	100
หมู่ที่ 2 บางปัทมาหอ	11	14	-	25
ตำบลบาราโหม				
หมู่ที่ 1 ป่าระ	75	-	-	75
หมู่ที่ 2 ป่าระ	50	-	-	50
ตำบลชะบารัง				
ดูโอบะซี	14	-	-	14
อำเภอยะหริ่ง	356	1125	65	1596
ตำบลบางปู				
หมู่ที่ 1 โตะโสม	-	45	-	45
หมู่ที่ 2 บางปูสุหรั	-	55	-	55
หมู่ที่ 3 บางปู	-	183	30	213
ตำบลตะโละกาโปร์				
หมู่ที่ 1 ตะโละกาโปร์	142	23	-	165
หมู่ที่ 2 ตะโละฮาโ	-	120	30	150
ตำบลแหลมโพธิ์				
หมู่ที่ 1 กำปงบูดี	-	400	-	400
หมู่ที่ 2 ตะโละสะมิแล	4	81	5	90
หมู่ที่ 3 ปาดามบูดี	200	-	-	200
หมู่ที่ 4 คาโต๊ะ	-	278	-	278

ที่มา : จากการสำรวจและสอบถามของคณะผู้ทำงานวิจัยระหว่าง เมษายน 2540 - มีนาคม 2541

2. การประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานี

ชุมชนต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพการทำประมงในบริเวณอ่าวปัตตานีนั้นมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การใช้เครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำในอ่าวและบริเวณใกล้เคียง กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การทำเครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำในอ่าวปัตตานี และบริเวณใกล้เคียง

ส่วนใหญ่ชาวประมงในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานีจะใช้เครื่องมืออวนลอยทำการประมง มีอาณาเขตการทำประมงที่ค่อนข้างเฉพาะเป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวประมง โดยชื่อเรียกขานบริเวณเหล่านี้แสดงดังรูปที่ 3 ซึ่งแสดงเฉพาะบริเวณที่สำคัญและชาวประมงส่วนใหญ่มักออกไปทำการประมงในบริเวณเหล่านี้ การทำประมงในอ่าวปัตตานีจะ ไม่มีการปักไม้กักขวางการลอยอวนเหมือนการทำประมงบริเวณอื่น เช่น ในทะเลสาบสงขลา เครื่องมือประมงประจำที่ที่พบได้ในอ่าวปัตตานี ได้แก่ กรำ โพงพางปัก ลอบปลา และยังมีการทำประมงด้วยการลากอวนที่ใช้แรงคนเรียกว่าอวนสามขา มีการเก็บหอยสองฝาด้วยมือ การเก็บสาหร่าย เป็นต้น การทำเครื่องมือประมงของชาวประมงในชุมชนบริเวณอ่าวปัตตานีส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แบบเรียบง่าย มีขนาดเล็ก ๆ การนำชนิดเครื่องมือออกไปจับสัตว์น้ำส่วนใหญ่มักจะคำนึงถึงฤดูกาลและกระแสคลื่นลมเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นการทำเครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำยังสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของชุมชน แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ ชนิดของสัตว์น้ำเศรษฐกิจ และความสามารถในการลงทุนประกอบเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ ดังนั้นชาวประมงส่วนใหญ่ในชุมชนต่าง ๆ จึงมีเครื่องมือประมงในการประกอบการหลายชนิดเพื่อที่จะเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม แต่ทุก ๆ ชุมชนมีเครื่องมือประมงที่คล้ายคลึงกับชุมชนละประมาณ 5-8 ชนิด แต่ละชนิดจะใช้จับสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งใกล้ ๆ ชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3, 4 และ 5 ซึ่งแสดงรายละเอียดของชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง และแหล่งที่ออกไปประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำ ของชาวประมงในอำเภอหนองจิก อำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง ตามลำดับ

จากตารางที่ 3-5 สรุปได้ว่าเครื่องมือประมงที่ใช้ในเรือ 1 ลำ จะใช้หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาลและตามลักษณะการไหลของน้ำในอ่าวเป็นหลัก แต่จะมีเครื่องมือประมงบางชนิดที่สามารถประกอบการได้ตลอด คือ อวนลอยกุ้ง อวนจมน้ำ อวนปลากระบอก แห อวนปลาทุ อวนลากสานต่าง อวนปลากดสาข อวนปลาหลังเขียว เบ็ดราว อวนปลากระเบน แร้วปูดำ โพงพาง อวนรุน (ใช้คน) และกรำ หรือการเก็บสาหร่ายทะเล เก็บหอยนางรมและหอยแมลงภู่ ที่สามารถออกไปทำการได้ตลอดทั้งปี

สำหรับระยะเวลาการประกอบการเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 6 ซึ่งช่วงระยะเวลาประกอบการของเครื่องมือแต่ละชนิดที่แสดงนั้นเป็นเครื่องมือหลักที่สามารถพบได้ในทุกหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี เครื่องมือเหล่านี้ถือเป็นเครื่องมือหลักของเรือที่ประกอบการในแต่ละชุมชน และมีเครื่องมือประมงชนิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือรอง เครื่องมือประมงสำรองบางชนิดมีทั้ง

ผู้ใช้เรือ และไม่ใช่เรือในการประกอบการเครื่องมือประมงชนิดนั้น เช่น แร้วปูดำ แห อวนรุน (ใช้คน) เป็นต้น เพราะผู้ประกอบการจะใช้วิธีการเดินจับสัตว์น้ำตามริมชายฝั่ง และริมคลอง โกลี ๆ คุ้มหมู่บ้านของตนเอง นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือประมงบางชนิดที่มีลักษณะเฉพาะและไม่สามารถใช้ร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ได้ คือ อวนรุน และอวนลาก

ดังนั้นจำนวนเครื่องมือประมงและจำนวนชาวประมงที่แสดงในตารางที่ 3-5 นั้น จึงเป็นชาวประมงที่อาจจะเป็นคนเดียวกันใช้เรือลำเดียวกันในหลาย ๆ ชนิดเครื่องมือ ลักษณะการใช้เครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ นั้น จะใช้จำนวนผู้ประกอบการที่แตกต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อวนลอยกุ้ง	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนลอยปลากระบอก	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนขมปู	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนลอยปลาอินทรี	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนปลากดดาบ	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนลากคานด่าง	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนรุน	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2-3 คนต่อลำ
อวนปลาหลังเขียว	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2-3 คนต่อลำ
อวนปลากระเบน	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
อวนล้อมปลาโอ	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2-4 คนต่อลำ
เบ็ดราว	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	1-2 คนต่อลำ
กรำล้อมซั้ง	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
โพงหางเล็ก	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2-3 คนต่อลำ
กตะ (กรำ)	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
ลอบหมึก	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	2 คนต่อลำ
ฉมวก หรือแร้วดำกปูดำ	ใช้ผู้ประกอบการจำนวน	1-2 คนต่อลำ

นอกจากนี้การเก็บหอยนางรม หอยแมลงภู่ ในท้องที่ที่มีแหล่งหอยอยู่อย่างหนาแน่น ชาวประมงจะออกไปเก็บหอยโดยใช้เรือและมีจำนวนชาวประมง 2-4 คนต่อลำเรือ ส่วนการทำประมงอวนรุนที่ใช้แรงคนนั้นมีจำนวนชาวประมง 3 คนต่ออวนหนึ่งปาก เช่นเดียวกับเครื่องมือประมงประเภทแหที่ใช้จำนวน 1 คนต่อแหหนึ่งปาก

ตารางที่ 3 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอหนองจิก โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ตำบลบางดาวา หมู่ 1 บางดาวา	อวนลอยกุ้ง	25	50	อ่าวไทย, บางดาวา
	อวนจมปูม้า	135	175	คันหยงเป่า, ทะเลนอก
	อวนปูดำ	5	10	บางดาวา
	อวนปลาชุก	50	100	ทะเลนอก, บางดาวา
	อวนปลากระบอก	15	25	หน้ารัฐสมิแล, ในอ่าวปัตตานี
	อวนปลาจวด	15	30	ทะเลนอก, บางดาวา
	อวนปลาดุกทะเล	5	5	บางดาวา
	เบ็ดราวปลาดุก	3	3	บางดาวา
	แห	10	10	บางดาวา
	ชอหอยหวาน	4	4	คันหยงเป่า, บางดาวา
	อวนรุน (ใช้คน)	80	80	บางดาวา
หมู่ 2 บางดาวา	อวนลอยกุ้ง	5	10	ทะเลนอก, บางดาวา
	อวนจมปูม้า	65	130	คันหยงเป่า, ทะเลนอก
	อวนปลาชุก	45	90	ทะเลนอก, บางดาวา
	อวนปลาหลังเขียว	5	10	บางดาวา, ปากอ่าวปัตตานี
	อวนรุน(เครื่องยนต์)	6	16	บางปลาหมอ, ปากอ่าวปัตตานี
	แห	5	5	บางดาวา
	ไซปูดำ	1	1	คลองบางดาวา
	ชอหอยหวาน	8	16	ปลายแหลมคางี
	อวนรุน (ใช้คน)	3	3	บางดาวา
ตำบลตุง หมู่ 1 คลองรี	อวนลอยกุ้งน้ำตื้น	5	10	ทะเลนอก, บางดาวา
	อวนปูน้ำตื้น	5	10	คันหยงเป่า, ทะเลนอก
	อวนปลาหลังเขียว	5	10	แหลมคางีด้านนอก
	อวนปลาชุก	3	6	รัฐะมินธ
	อวนปลากระบอก	5	10	รัฐะมินธ
	ชอหอยหวาน	4	6	คันหยงเป่า, บางดาวา

ตารางที่ 3 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอหนองจิก โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเนือง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
หมู่ 4 คาริง	อวนตลิ่ง	50	100	ทะเลนอก, บางตาва
	อวนจมน้ำ	70	140	บางตาва, แหวมตาซี
	อวนปลาหลังเขียว	45	90	รูตะมิแล, บางตาва
	อวนปลาชุก	30	60	รูตะมิแล
	เบ็ดราวปลาอินทรี	4	8	ทะเลนอก
หมู่ 8 โคกม่วง	อวนลากคานต่าง	30	75	บางปลาหมอ, บางตาва
	อวนรุนกุ้ง (เครื่องยนต์)	20	40	บางปลาหมอ, บางตาва
	อวนรุนปลากระดิก	10	20	บางปลาหมอ, บางตาва
	อวนปลาชุก	3	6	รูตะมิแล

ตารางที่ 4 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
 ของชาวประมงในเขตอำเภอเมือง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ตำบลรูตะมิแฉ หมู่ 1 รูตะมิแฉ	อวนรุน (เครื่องยนต์)	80	160	รูตะมิแฉ, บางคาวา
	อวนลากคานถ่าง	60	120	รูตะมิแฉ, บางปลาหมอ
	อวนปู	20	40	รูตะมิแฉ, บางคาวา
	อวนกุ้ง	15	30	รูตะมิแฉ, บางปลาหมอ
	อวนปลากระบอก	10	12	รูตะมิแฉ, ปากอ่าวปิดคานี
	อวนปลากทะเล	5	10	บางคาวา, รูตะมิแฉ
	อวนปลาตุกทะเล	5	10	บางปลาหมอ, รูตะมิแฉ
	กรังล้อมจิ้ง	5	10	รูตะมิแฉ
หมู่ 2 บางปลาหมอ	อวนปลากระเบน	14	28	บางปลาหมอ
	อวนปลากด	10	20	บางปลาหมอ, รูตะมิแฉ
	อวนรุน(เครื่องยนต์)	1	2	บางปลาหมอ
	อวนปู	2	4	อ่าวไทย
	เบ็ดราวปลาอินทรี	2	4	อ่าวไทย
	อวนรุน (ใช้คน)	10	10	บางปลาหมอ
ตำบลชะบารัง บ้านดูโตะชะ	อวนลอบกุ้งน้ำตื้น	4	6	แหลมคางี, ช้าง 1, 2, 3
	อวนปูน้ำตื้น	6	8	ช้าง 1, 2, 3
	อวนปลากระบอก	2	4	รูตะมิแฉ
	อวนรุน (เครื่องยนต์)	8	20	รูตะมิแฉ
ตำบลบานา หมู่ 2 บานา	อวนลอบกุ้ง	20	40	ตะโล๊ะบานา
	อวนลอบปลากระบอก	20	40	ตะโล๊ะบานา
	อวนปลาหมอเทศ	7	14	ตะโล๊ะบานา
	เก็บสาหร่าย	10	13	ตะโล๊ะบานา
หมู่ 3 บานา	อวนลอบกุ้ง	8	16	ป่านจกปา, ช้างเก่า, ป่านจนิบง
	อวนปลากระบอก	8	16	แหลมนก, ต้นหยงดูโล๊ะ
	อวนปลาหมอเทศ	8	16	แหลมนก, ต้นหยงดูโล๊ะ
	อวนลากสาหร่าย	5	5	บานา, ต้นหยงดูโล๊ะ

ตารางที่ 4 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอเมือง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเมือง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
หมู่ 8 อูโธ	อวนปลากระพงขาว	13	26	แหลมบก, ปากอ่าวปัดคานี
	อวนลอยปลากูเรา	15	30	ทะเลนอก, ปากอ่าวปัดคานี
	อวนลอยกุ้ง	100	190	หน้ากระโจมไฟ, อ่าวไทย
	อวนล้อมปลาโอ	50	100	อ่าวไทย
	อวนปลากระบอก	40	80	รูตะมิต, ช้างเก่า
	อวนลากตามถ้ำ	40	95	ปากอ่าวปัดคานี, รูตะมิต
หมู่ 9 แหลมบก	อวนลอยกุ้งขาว	5	10	แหลมคาศี
	อวนปลากระบอก	10	20	แหลมบก, ทะเลโต๊ะบานา, บุติ
	ชอหอยหวาน	15	15	แหลมคาศี, ในอ่าวปัดคานี
	เบ็ดราวปลาตุก	2	4	ช้าง 1, 2, 3
	กระบอกปลาตุก	70	70	รูตะมิต, ปากถาเม็ง
	ไซปลาตุก	2	2	รูตะมิต, ช้าง 1, 2, 3
	หมวกยิงปลาตะกรับ	2	5	ช้าง 1, 2, 3
	กรำ (บดะ)	1	2	แหลมบก
	คำหอยแมลงภู่, นางรม	15	15	ช้าง 1, บางคิงโต๊ะปาน
ตำบลตันหยงลู๊ะ หมู่ 1 ตำบลตันหยงลู๊ะ	อวนลอย	30	60	แพเบอร์ 4, แนวคั้งรอบอ่าว
	อวนลอยกุ้ง	2	4	แนวคั้งรอบอ่าว, บางปู
	อวนลาก (ไร้คน)	15	15	แนวคั้ง, แพเบอร์ 4
	เบ็ดราว	6	12	ปากอ่าวปัดคานี, แม่น้ำยะหริ่ง
	เก็บหอยแครง	25	25	แนวคั้งหน้าหมู่บ้าน
	หมู่ 2 ตำบลตันหยงลู๊ะ	อวนลอยกุ้ง	37	74
อวนปู		2	4	แขนบานา, โต๊ะปาน, ช้าง 1, 2, 3
ช้าง (กรำ)		5	10	หน้า มอ., รูตะมิต
แห (กุ้ง)		5	5	อ่าวตันหยงลู๊ะ
เก็บหอย		25	25	ตามเกาะหรือตะ, ป่านจกกาป่า
หมู่ 3 กรือเซะ		อวนลอยกุ้ง	10	20
	อวนปู	7	15	แขนบานา, ช้าง 1, 2, 3
	แห	2	2	อ่าวตันหยงลู๊ะ

ตารางที่ 4 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอเมือง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเมือง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ตำบลตราโหม หมู่ 1 ป่าระ	อวนลอยกุ้ง	75	150	คันทองดูโล๊ะ, บาดิงตะโก๊ะ
	อวนปลากระบอก	10	20	ในอ่าวปิตคามิ
	แห	10	10	ชายฝั่งป่าระ, คลองป่าระ
	เบ็ดตกปลาเก่า	10	10	ซั้ง 1, 2, 3, บางปู คลองกอนตะ
	เบ็ดตกปลากระพงขาว	10	12	ซั้ง 1, 2, 3, บางปู คลองกอนตะ
	เก็บสาหร่าย	4	4	หน้าหมู่บ้าน
หมู่ 2 ป่าระ	อวนลอยกุ้ง	50	100	คันทองดูโล๊ะ, บาดิงตะโก๊ะ
	อวนปลากระบอก	12	24	ในอ่าวปิตคามิ
	แห	10	10	ซั้ง 1, 2, 3 บางปู
	เก็บสาหร่าย	3	5	หน้าหมู่บ้าน

ตารางที่ 5 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอยะหริ่ง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ตำบลบางปู หมู่ 1 ใต้โฮม	กรำ (บดะ)	30	30	แม่ฟ้าชะหริ่ง, บางปู, ใต้โฮม
	กรำล้อมซั้ง	4	8	แหลมนก
	เบ็ดราวปลาตุก	4	8	รูสะมิแล
	อวนลอยกุ้ง	1	2	ในอ่าวปิดคานี
	อวนปู	2	4	บาตังตะโกะ, บางปู, ใต้โฮม
	แควปูดำ	3	3	ในแนวป่าชายเลน
	เก็บสาหร่าย	15	20	หน้าหมู่บ้าน
หมู่ 2 บางปูสุหร่า	อวนลอยปู	40	80	บางปู, ใต้โฮม
	อวนลอยกุ้ง	5	10	ลำคลองในป่าชายเลน
	อวนปลากระบอก	10	20	บาตังตะโกะ, คามือแกปาย
	อวนปลาตะกรับ	3	6	บาตังตะโกะ, คามือแกปาย
	อวนปลากด	2	4	คานะยาปิง
	เบ็ดราว	3	6	ในอ่าวปิดคานี, ซั้ง 2, 3
	แควปูดำ	25	25	ในป่าชายเลน
	ฉมวก	20	20	ใต้โฮม
	กรำล้อมซั้ง	5	8	บาตังตะโกะ
	เก็บสาหร่าย	30	42	คลองบางปู, เปาะระะ, ตะเงาะ
หมู่ 3 บางปู	อวนลอยกุ้ง	20	40	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	อวนปู	10	20	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	อวนปลากระบอก	30	60	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	อวนปลากด	20	40	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	อวนปลาตะกรับ	10	20	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	แควปูดำ	45	45	ป่าชายเลน, ลำคลอง, ตะโกะ
	ฉมวก	150	150	จาย, ในลำคลอง, ตะโกะ
	แห	10	10	ในลำคลอง
	จับกุ้งด้วยมือ	.	15	ในป่าชายเลน
	เก็บสาหร่าย	5	8	คลองบางปู, เปาะระะ, ตะเงาะ

ตารางที่ 5 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอยะหริ่ง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเนื่อง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ตำบลตะโละกาโปร์ หมู่ 1 ตะโละกาโปร์	อวนปู	130	260	อ่าวปิตคานี, ชั่ง 1, 2, 3, ชาย
	อวนกุ้ง	160	320	อ่าวไทย
	อวนปลาหลังเขียว	50	100	อ่าวไทย
	อวนปลากระบอก	30	60	อ่าวไทย
	อวนปลาชุก	30	60	อ่าวไทย
	เบ็ดราวปลาอินทรี	15	30	อ่าวไทย
	อวนปลาช่อนทราย	5	10	อ่าวไทย
	ลอบหมึก	100	200	อ่าวไทย
หมู่ 2 ตะโละอาโหล	อวนกุ้ง	140	280	หน้าหมู่บ้านตะโละอาโหล
	อวนปลากด	45	90	ในคลองต่าง ๆ
	อวนปลาตะกรับ	15	30	ในคลองต่าง ๆ
	อวนปลากระพงขาว	15	30	ในอ่าวปิตคานี
	อวนปลากระบอก	12	24	ในอ่าวปิตคานี
	โพงทางเด็ก	130	185	ในอ่าวปิตคานี
	แคว	4	4	ในคลองต่าง ๆ
	ธง	40	40	คลองกอกและ, คลองบางปู
จวนาก	25	25	คลองสาขาต่าง ๆ	
ลอบ	3	6	หน้าหมู่บ้านตะโละอาโหล	
ตำบลแหลมโพธิ์ หมู่ 1 กำปงนุติ	อวนลอยกุ้ง	400	800	ชายฝั่งทะเลนอก, ชั่ง 1, 2, 3
	อวนจมนปู	30	60	แหลมตาชี, ชั่ง 1, 3, ในอ่าว
	อวนปลากระบอก	20	40	แนวชายฝั่งด้านแหลมโพธิ์
	อวนปลากระพง	2	4	ชั่ง 1, 2, 3
	อวนปลาเห็ดโคน	20	40	แนวชายฝั่ง และคั้งในอ่าว
	อวนปลากระเบน	30	60	ในอ่าวปิตคานี
	เบ็ดราวปลากระเบน	30	60	แนวชายฝั่ง และคั้งในอ่าว
	เบ็ดราวปลาชุก	10	16	ตะโละตะมิแกล, ชาย
อวนลากกุ้งกูดดำ	30	60	คั้งของตะโละ, ตะโละตะมิแกล	

ตารางที่ 5 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอยะหริ่ง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเนื่อง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
	แห	100	100	แนวคั้งริมชายหาด
	ตมวกปูดำ	3	3	แนวคั้งริมชายหาด
	เก็บสาหร่าย	50	62	หน้าหมู่บ้าน
หมู่ 2 ตะโละสะมิแล	อวนกุ้ง	55	110	แหลมนก, ปากอ่าวปิดคานี
	อวนปลากระบอก	35	70	บาคิงตะโกะ, ช้าง 3
	อวนปลากด	7	14	ช้าง 1, 2, 3
	อวนปลากระพง	1	2	ปลาแหลมคางี, ช้าง 1, 2, 3
	อวนปลาตะกรับ	20	40	คันทองกูโตะ
	อวนปลาซาร์	50	100	ในแนวกลางอ่าว
	เก็บสาหร่าย	80	90	ตะโละสะมิแล
หมู่ 3 ปาดามูดี	อวนลอยกุ้ง	200	400	ตะโละกาโปร้, ปลายแหลม
	อวนปู	80	160	ชายฝั่งรอบอ่าว
	อวนลอยปลาทราย	50	100	ปะดิงจินอ, ชายฝั่งรอบอ่าว
	อวนปลากระพง	1	2	แนวชายหาด
	อวนปลากระเบน	8	18	แนวปะการังเทียม (ทะเลนอก)
	เบ็ดราวปลาชุก	3	6	หน้าหมู่บ้าน
	เบ็ดราวปลาอินทรี	40	80	แนวปะการังเทียม
	เบ็ดราวปลากระเบน	10	20	ชายฝั่ง
	แห	40	40	ในถ้ำคลอง
	เก็บสาหร่าย	8	10	หน้าหมู่บ้าน
อวนรุนกุ้งเทศ	50	65	แนวชายฝั่งหน้าหมู่บ้าน	
หมู่ 4 คาโตะ	อวนกุ้ง	270	540	หน้าช้าง, บือคิงตะโกะ
	อวนปู	155	310	บือคิงแรน, ช้าง 1, 2, 3
	อวนปลากระบอก	10	20	ชายฝั่งด้านแหลมโพธิ์
	อวนปลากระพง	2	4	ช้าง 1, 2, 3
	อวนลากปลานกั	140	280	คันทองบูดี, แหลมโพธิ์
	เบ็ดราวปลาชุก	20	40	ในอ่าวปิดคานี
	ระวะปลาเก๋า	280	560	คันทองบูดี, แหลมโพธิ์
	โพงหางปลานกั	50	115	ทะเลนอกตรงข้ามคาโตะ

ตารางที่ 5 ชนิดเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง จำนวนชาวประมง และบริเวณที่จับสัตว์น้ำ
ของชาวประมงในเขตอำเภอยะหริ่ง โดยจำแนกตามหมู่บ้าน (ต่อเนื่อง)

หมู่บ้าน	เครื่องมือประมง	จำนวนเรือ (ลำ)	จำนวนคน (คน)	บริเวณที่จับสัตว์น้ำ
	แม่เรือปูดำ	1	2	ป่าชายเลน, ในลำคลอง
	ตะขอจับปูดำ	2	2	ป่าชายเลน
	จมวก	3	6	ป่าชายเลนด้านแหลมโพธิ์
	จั้ง	2	4	ฮาไลซาโฮะ, จั้ง 1
	คราดหอยแครง	110	110	ป่าตอบุติ, มุกอแซ
	เบ็ดตกปลา	10	10	จั้ง 1, 2, 3
	เก็บสาหร่าย	260	276	ในอ่าวหน้าหมู่บ้าน

ที่มา : ข้อมูลจากการสอบถามและการทำ PRA ของคณะผู้ทำวิจัย ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2540
ถึง มีนาคม พ.ศ.2541

ชนิดเครื่องมือประมง	ช่วงระยะเวลาที่ใช้ประกอบการ											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
อวนล่อกุ้ง	*	*	*	*	***	***	***	***	***	*	*	*
อวนขมปูม้า	*	*	*	*	*	***	***	***	*	*	*	*
อวนปลากระบอก	*	*	*	*	***	***	*	*	*	-	-	-
อวนรุน (เครื่องยนต์)	-	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-
เก็บสาหร่าย	***	***	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*
แห	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
อวนลาก (คน)	-	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-
อวนปลา, อินทรี	***	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*	*
อวนลากสามอ่าว (เครื่องยนต์)	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*	*	***
อวนปลากดขาว	***	***	*	*	*	*	*	***	***	***	***	*
อวนปลาหมึกเขียว	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
เบ็ดทราย	*	*	*	*	***	***	***	***	*	*	*	*
เก็บหอยนางรม, หอยแมลงภู่	*	*	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*
อวนปลากระเบน	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
จมนาก	-	-	*	***	***	*	-	-	-	-	-	-
นึ่งปูดำ	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

ตารางที่ 6 ระยะเวลาการจับสัตว์น้ำในชาวเปิดตามจำนวนกตตามชนิดเครื่องมือ (ต่อเนื่อง)

ชนิดเครื่องมือประมง	ช่วงระยะเวลาที่ใช้ประกอบการ											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
กร้าล้อมซัง	-	*	*	***	***	***	***	***	***	*	-	-
สอทอดหวาน	***	***	***	*	*	*	*	*	*	-	-	-
โพงหางเล็ก	*	*	*	*	*	*	*	***	***	***	***	*
ระวะปอห่า	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-
อวนล้อมปลาโอ	-	-	-	-	*	*	***	***	***	***	*	*
อวนหมึก	-	-	-	*	*	***	***	***	*	-	-	-
อง	-	***	***	*	*	*	*	*	*	-	-	-
อวนรุนกุ้งเคย (ใช้คน)	***	***	***	*	*	*	*	*	*	*	*	*
กร้า (บด)	*	*	*	*	*	*	***	***	*	*	*	*

หมายเหตุ * = ช่วงเวลาที่จับสัตว์น้ำได้ในปริมาณปกติ (วัดโดยการอาศัยการเปรียบเทียบปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้ในรอบปี)

*** = ช่วงเวลาจับสัตว์น้ำได้มาก (วัดโดยการอาศัยการเปรียบเทียบปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้ในรอบปี)

- = ช่วงเวลาที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือในการประกอบอาชีพ

ที่มา : ข้อมูลจากการสอบถามและการทำ PRA ของคณะผู้ทำวิจัย ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึง มีนาคม พ.ศ.2541

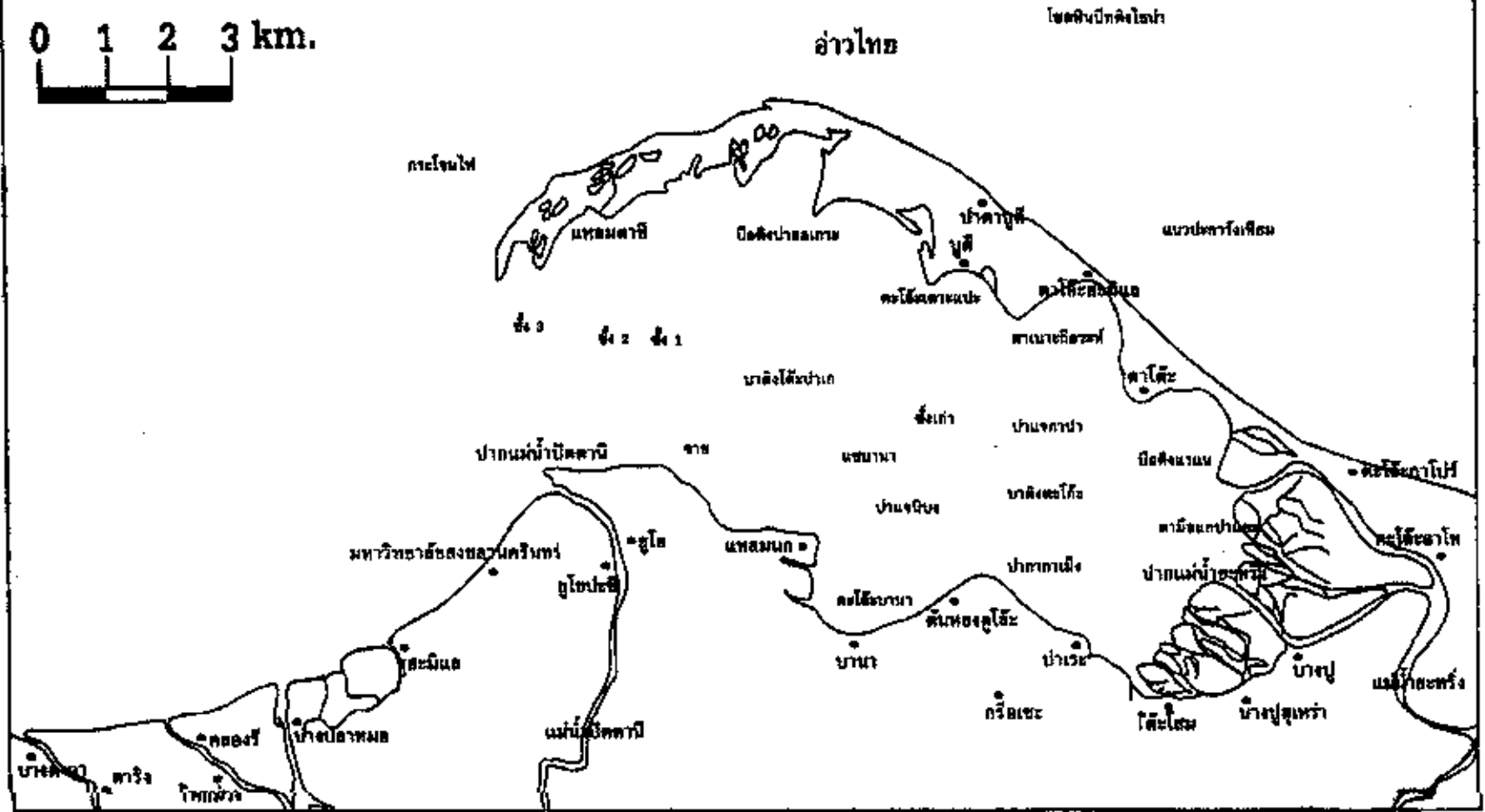
บริเวณต่าง ๆ ในอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียงที่ชาวประมงนิยมออกไปวางเครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำแสดงดังรูปที่ 3 ซึ่งจะแสดงเฉพาะตำแหน่งที่สำคัญ ๆ และเป็นบริเวณที่รวมของการออกไปทำการประมงของชาวประมงในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี ชื่อเรียกของแต่ละบริเวณนั้น เป็นชื่อที่ชาวประมงรอบ ๆ อ่าวปัตตานีรู้จักกันดีและใช้เรียกกันในทุกหมู่บ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า บริเวณที่ชาวประมงมักนิยมออกไปประกอบกำประมงจับสัตว์น้ำในอ่าวได้แก่บริเวณที่อยู่ปากแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลลงสู่อ่าวปัตตานี โดยเฉพาะปากแม่น้ำยะหริ่ง และในบริเวณป่าชายเลนรอบ ๆ อ่าว รวมทั้งบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นอกจากนี้ยังมีบริเวณปากอ่าวปัตตานีก็เป็นบริเวณที่ชาวประมงนิยมออกไปทำการประมง เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีแนวการวางซึ่งขนาดใหญ่ปลาไว้จำนวน 3 ชั้น ซึ่งทำให้สัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ไปอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมาก จึงเหมาะแก่การทำประมงในบริเวณดังกล่าวด้วย

สำหรับลักษณะการออกไปทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงในบริเวณต่าง ๆ ของอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียงนั้นจะแสดงเฉพาะบริเวณที่มีการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนกึ่ง อวนปู และอวนปลากระบอก ดังภาพที่ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ เนื่องจากเครื่องมือเหล่านี้เป็นเครื่องมือประกอบการหลักของชาวประมงส่วนใหญ่ในหมู่บ้านต่าง ๆ และสามารถใช้ได้ตลอดทั้งปีนั่นเอง

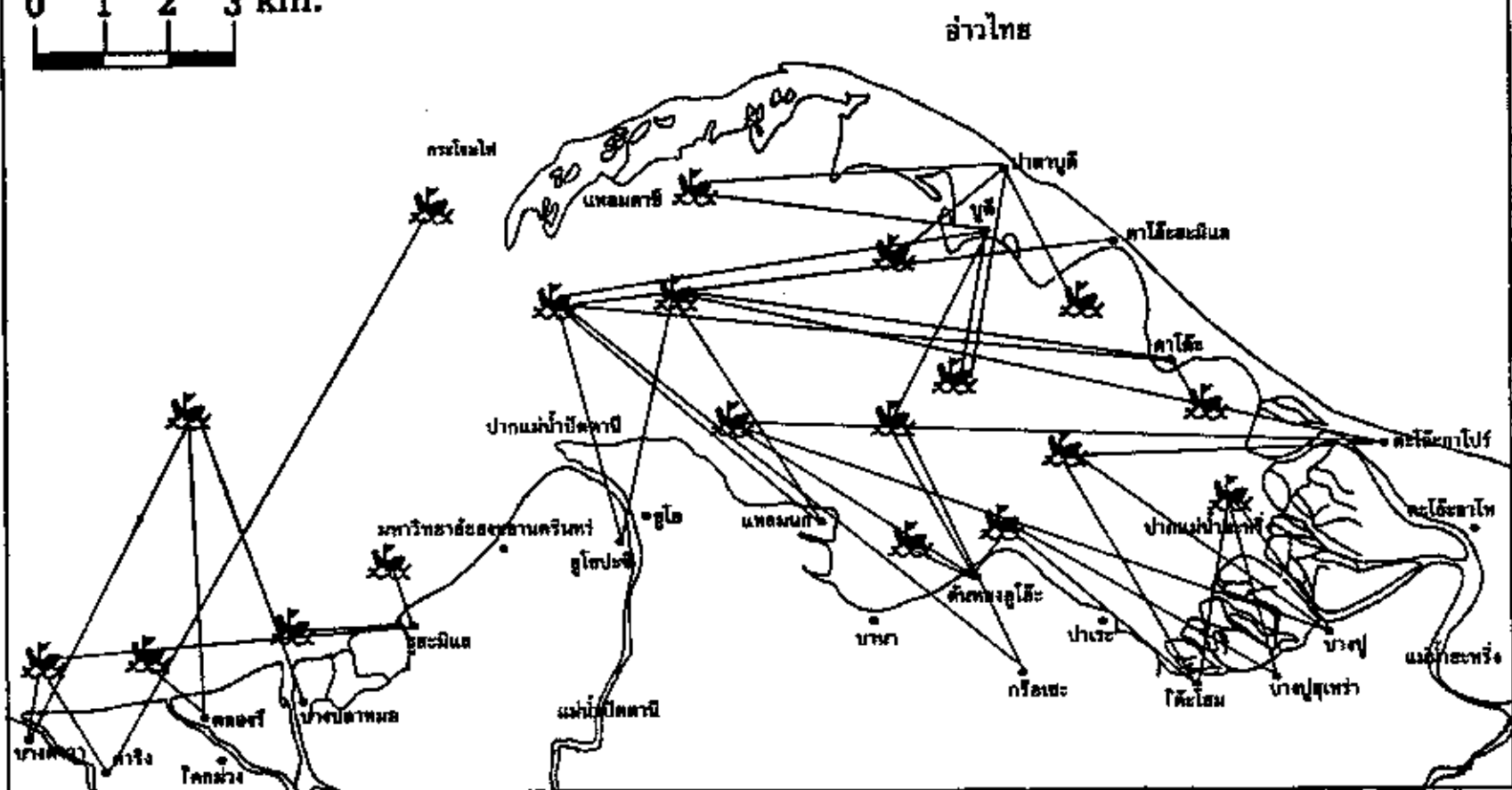
การทำประมงอวนกึ่ง ชาวประมงในทุกหมู่บ้านจะทำประมงอวนกึ่งในอ่าวปัตตานีบริเวณที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งอยู่บริเวณใกล้ปากอ่าวปัตตานี และบริเวณหน้าหมู่บ้านคันหยงดูโต๊ะ ยกเว้นหมู่บ้านตะโล๊ะกาโปร์ และบ้านนุติ ที่ชาวประมงจะออกไปประกอบเครื่องมืออวนกึ่งในบริเวณอ่าวไทย ส่วนหมู่บ้านบางควา บ้านรูตะมิแล มักนิยมใช้เครื่องมืออวนกึ่งบริเวณหน้าหมู่บ้านตนเอง ไม่ได้เข้าไปทำประมงอวนกึ่งในบริเวณอ่าวปัตตานี

การทำประมงอวนปู ชาวประมงรอบอ่าวปัตตานีจะใช้เครื่องมืออวนปูในอ่าวปัตตานี บริเวณปากอ่าวปัตตานี และตลอดแนวกลางอ่าว เนื่องจากพื้นดินบริเวณดังกล่าวเป็นดินโคลน และมีระดับน้ำลึก ส่วนชาวประมงในหมู่บ้านบางควา และบ้านรูตะมิแล จะทำการประมงอวนปูในบริเวณหน้าหมู่บ้านและในอ่าวไทย จากการสำรวจครั้งนี้มีบางหมู่บ้านที่ไม่ได้ใช้เครื่องมืออวนปู เนื่องจากในหมู่บ้านดังกล่าวนั้นชาวประมงจะใช้อวนกึ่งและอวนปลากระบอก เช่นบ้านปาสะ บ้านดูโต และบ้านบานา เป็นต้น

การทำประมงอวนปลากระบอก พบว่ามีหมู่บ้านที่ไม่ใช้เครื่องมือดังกล่าวเลย ได้แก่ บ้านปากนุติ บ้านนุติ บ้านคันหยงดูโต๊ะ บ้านบางปลาหม้อ และบ้านคาริง เนื่องจากชาวประมงในหมู่บ้านเหล่านี้จะใช้เครื่องมือประมงชนิดอื่นเป็นหลักแทน ชาวประมงที่ใช้เครื่องมืออวนปลากระบอกนั้น มักนิยมวางอวนบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และบริเวณรอบ ๆ อ่าวปัตตานี ทั้งนี้เนื่องจากปลากระบอกชอบอาศัยอยู่ตามผิวน้ำและหาอาหารตามชายฝั่งดิน ๆ รวมทั้งชอบอาศัยอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำ ยกเว้นบ้านตะโล๊ะกาโปร์ที่ออกไปทำการประมงอวนปลากระบอกในแนวโคงหิน และแนวปะการังเทียม บริเวณอ่าวไทยด้านหน้าหมู่บ้าน

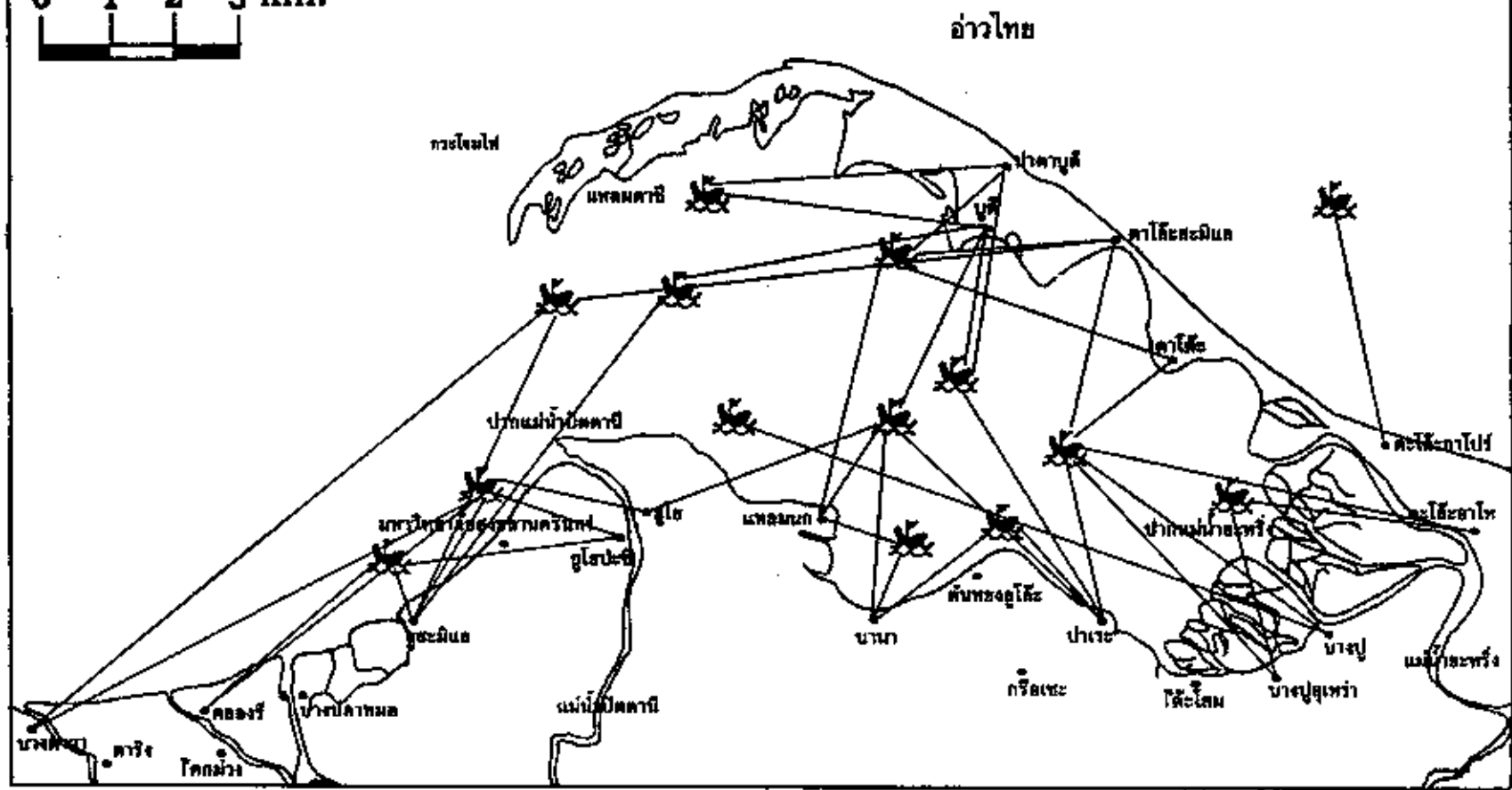

รูปที่ 3 แผนที่แสดงบริเวณต่าง ๆ ในอำเภอปิตตานี

รูปที่ 5 แผนที่แสดงสถานที่เก็บลำไยด้วยเครื่องมือสวนปลูก

0 1 2 3 km.

รูปที่ 6 แผนที่แสดงสถานที่จับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนปลากระบอก

2.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

การเพาะเลี้ยงชายฝั่งในหมู่บ้านต่าง ๆ รอบอ่าวปัดธานี และในหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนใหญ่จะทำกันในแม่น้ำลำคลองสายต่าง ๆ และบริเวณพื้นที่ที่น้ำทะเลเข้าถึง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 5 ชนิด ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่เหมาะสมและสามารถเจริญได้ในบริเวณดังกล่าว ได้แก่ ปลาตก กุ้งกุลาดำ ปลากะพงหรือปลากะรัง หอยแครง และหอยแมลงภู่ นอกจากนี้ชาวประมงยังเลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิดที่สามารถเจริญควบคู่ไปด้วยกันได้เช่น การเลี้ยงปลากะพงควบคู่ไปกับปลากะรัง (เก๋า) และการเลี้ยงหอยแมลงภู่กับการเลี้ยงหอยนางรม

การเลี้ยงปลาดุก การเพาะเลี้ยงปลาดุกส่วนใหญ่จะเป็นการเพาะเลี้ยงในบ่อดินที่อยู่ภายในสวนมะพร้าว มีการลงทุนที่ไม่สูง บ่อที่ใช้เลี้ยงมีขนาดประมาณ 40-60 ตารางเมตร มีความลึกประมาณ 1.5 เมตร พันธุ์ปลาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นปลาดุกอุย (*Clarias macrocephalus*) อาหารที่ใช้เป็นพวกกุ้ง ปลา และเศษสัตว์น้ำต่าง ๆ ที่ได้จากการทำประมง บ่อเลี้ยงปลาดุกส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากธรรมชาติ ระยะเวลาที่เลี้ยงปลาดุก 1 ครั้ง ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน หลังจากนั้นจะเป็นช่วงฤดูมรสุมซึ่งบ่อส่วนใหญ่มักเกิดความเสียหายจากน้ำท่วม ดังนั้นพันธุ์ปลาที่ใช้เลี้ยงที่ได้มาจากรัฐบาลเป็นหลักจึงต้องมีขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถจับปลาขายได้ทันในช่วงเวลาดังกล่าว โดยผู้เลี้ยงจะปล่อยลูกปลาดุกประมาณ 35-50 ตัวต่อตารางเมตร

การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ กุ้งกุลาดำเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญต่อการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของราคาและการลงทุนที่สูงจึงทำให้เกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ ไม่กล้าเสี่ยงกับการลงทุนเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ส่วนใหญ่จะเกิดจากการลงทุนจากภายนอกชุมชนนั้น ๆ โดยอาจจะเข้ามาในลักษณะของการจ้างงานแก่สมาชิกในหมู่บ้าน การเช่าที่ดินเพื่อก่อสร้างบ่อเลี้ยงกุ้ง ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำทำกันมากในหมู่บ้านบางคาว่า รุตะมิแกล แหสมนถ และบริเวณปลายแหลมคาศี ในจังหวัดปัดธานีมีโรงเพาะฟักลูกกุ้งกุลาดำ 3 โรง ตั้งอยู่ในบริเวณแหลมคาศี ดังนั้นลูกกุ้งส่วนใหญ่ที่เลี้ยงจะส่งซื้อมาจากจังหวัดอื่น ๆ

การเลี้ยงปลากะพงและปลากะรัง ปลาที่นิยมเลี้ยงกันมากได้แก่ปลากะพงขาว เลี้ยงกันมากในลำคลองและแม่น้ำสายใหญ่ ๆ รอบอ่าวปัดธานีที่มีสภาพน้ำกร่อย เช่นแม่น้ำชะงัว และคลองสาขา เป็นต้น การเพาะเลี้ยงปลากะพงและปลากะรัง อาศัยอุปกรณ์การเพาะเลี้ยงไม่มากเช่น อวน ไม้ โพง และเชือก รวมทั้งการลงทุนไม่สูงมากนัก จึงเป็นที่นิยมของผู้เพาะเลี้ยงในหมู่บ้านต่าง ๆ เนื่องจากไม่มีปัญหาในเรื่องของอาหารปลาเพราะสามารถใช้ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่จับมาได้ สำหรับพันธุ์ปลาที่ใช้เพาะเลี้ยงชาวประมงผู้เพาะเลี้ยงส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือประมงประเภท ไซ หรือเบ็ด และ อวน ในการดักจับลูกปลากะพงและปลากะรังจากธรรมชาติมาเพาะเลี้ยง ปัจจุบันนี้ชาวประมงบางรายเลี้ยงปลาในกระชังเฉลี่ยประมาณ 3-4 กระชังต่อครอบครัว

การเลี้ยงหอยแมลงภู่และหอยนางรม ในการเพาะเลี้ยงใช้อุปกรณ์เหมือนกับการเลี้ยงปลา โดยใช้เชือกผูกหอยเป็นพวง แขนวนบนไม้เรียบ หย่อนพวงหอยคล้ายธรรมชาติลงในกระชังหรือคอก ใช้หอยแมลงภู่คอกละประมาณ 150 พวง ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 6 เดือน จึงสามารถขายสู่ตลาดได้ สำหรับการเลี้ยงหอยนางรมส่วนใหญ่แล้วชาวประมงจะทำการควบคู่ไปกับการเลี้ยงหอยแมลงภู่ โดยวิธีการปักหลักไม้ หรือใช้ยางรถยนต์แขวนล่อพันธุ์หอยจากธรรมชาติ จากนั้นคัดเอาตัวหอยที่มีขนาดเหมาะสมนำไปติดกับปูนซีเมนต์ผูกเชือกเป็นพวงแขวนลงในกระชังแบบเดียวกับหอยแมลงภู่ ใช้เวลาประมาณ 8 เดือน ทั้งนี้การเพาะเลี้ยงหอยทั้ง 2 ชนิดนี้ทำกันเฉลี่ยครอบครัวละ 5-10 กระชัง ในพื้นที่เดียวกันกับการเพาะเลี้ยงปลากระชัง แต่การเพาะเลี้ยงหอยมีความสะดวกกว่าการเพาะเลี้ยงปลาเนื่องจากไม่ต้องให้อาหารเหมือนกับการเลี้ยงปลา

การเลี้ยงหอยแครง การเลี้ยงหอยแครงทำกันมากในบริเวณหมู่บ้านแหลมบก และคันหยงตุโตะ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีพื้นดินเป็นดินโคลนเหลว และน้ำเค็ม เหมาะแก่การเจริญของหอยแครง ลูกหอยแครงที่นำมาเลี้ยงจะได้มาจากธรรมชาติ โดยชาวประมงผู้เลี้ยงหอยจะปล่อยลูกหอยแครงในแปลงที่เตรียมไว้ แล้วปล่อยให้เจริญเติบโตเองตามธรรมชาติ เนื่องจากหอยแครงมีลักษณะที่ไม่ค่อยเคลื่อนที่ และจะกินสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ในทะเลเป็นอาหาร ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมบก และบ้านคันหยงตุโตะจะเลี้ยงหอยแครงในรูปแบบที่คล้ายกับสหกรณ์คือ จะมีแปลงสำหรับเพาะเลี้ยงขนาดใหญ่ในอ่าวปิดตามีบริเวณหน้าหมู่บ้านเพียง 4-5 แปลง โดยแต่ละแปลงจะมีสมาชิกรวมกลุ่มกันหลายครอบครัว

จำนวนชาวประมงที่ประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในหมู่บ้านต่าง ๆ รอบอ่าวปิดตามีได้แสดงในตารางที่ 7 โดยจำนวนของครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงจะนับเฉพาะครัวเรือนของชาวประมงในหมู่บ้านนั้น ๆ ที่มีบ่อหรือกระชังสำหรับการเพาะเลี้ยงเป็นของตนเองเท่านั้น

ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งของชาวประมงในหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานี

ตำบล	ปลาดุก (ครัวเรือน)	กุ้งกุลาล่า (ครัวเรือน)	ปลานก้ำ, ปลากะพง (ครัวเรือน)	หอยแมลงภู่ (ครอบครัว)	หอยแครง (ครอบครัว)
อำเภอหนองจิก					
ตำบลบางคาวา					
หมู่ที่ 1 บางคาวา	-	-	10	8	-
หมู่ที่ 2 บางคาวา	-	1	3	-	-
ตำบลคุดยง					
หมู่ที่ 1 คลองรี	-	2	13	-	-
หมู่ที่ 4 คาริง	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 8 โคนม่วง	-	-	-	-	-
อำเภอเมือง					
ตำบลบานา					
หมู่ที่ 2 บานา	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 3 บานา	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 8 อูโ	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 9 แทถนนก	-	-	3	4	34
ตำบลคันทองดูโละ					
หมู่ที่ 1 คันทองดูโละ	-	-	-	-	48
หมู่ที่ 2 คันทองดูโละ	-	-	-	-	73
หมู่ที่ 3 กรือแจะ	-	-	-	-	-
ตำบลรูตะมิมแล					
หมู่ที่ 1 รูตะมิมแล	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 2 บางปลาหมอ	-	-	3	-	-
ตำบลบาราโหม					
หมู่ที่ 1 ป่าระ	-	-	20	-	-
หมู่ที่ 2 ป่าระ	-	-	1	-	-
เทศบาลเมืองปัตตานี					
อูโอะะจี	-	-	-	-	-
อำเภอหนองจิก					
ตำบลบางปู					
หมู่ที่ 1 ใต้โฮม	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 2 บางปูสุเหร่า	-	-	2	-	-
หมู่ที่ 3 บางปู	-	-	30	-	-

ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งของชาวประมงในหมู่บ้านรอบอ่าวปิดตานี
(ต่อเนื่อง)

ตำบล	ปลาทูก (ครัวเรือน)	กุ้งกุลาดำ (ครัวเรือน)	ปลาเก๋า, ปลากระพง (ครัวเรือน)	หอยแมลงภู่ (ครอบครัว)	หอยนางรม (ครอบครัว)
ตำบลตะโกละกาไปร้					
หมู่ที่ 1 ตะโกละกาไปร้	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 2 คาโละอาโฮ	-	-	-	-	-
ตำบลนพทรมโพธิ์					
หมู่ที่ 1 ก่าปงบุลี	3	4	2	-	-
หมู่ที่ 2 คาโละสะมิแล	2	-	-	-	-
หมู่ที่ 3 ป่าตาบุลี	-	-	-	-	-
หมู่ที่ 4 คาโต๊ะ	150	-	2	1	-
รวมทั้งสิ้น					

ที่มา : ข้อมูลจากแบบสอบถามและการทำ PRA ของคณะผู้ทำวิจัย ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ.
2540 ถึง มีนาคม พ.ศ.2541

8. ชนิดของสัตว์น้ำที่พบในอ่าวปัตตานี

อ่าวปัตตานีเป็นแหล่งที่รับน้ำมาจากแม่น้ำสำคัญ 2 สาย คือแม่น้ำปัตตานีและแม่น้ำยะหริ่ง ทำให้สภาพของน้ำในอ่าวปัตตานีมีลักษณะเป็นน้ำกร่อย และมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยธาตุอาหารที่ถูกแม่น้ำพัดพามา นอกจากนั้นความเค็มของน้ำในอ่าวซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลเหมาะสมกับการเจริญพันธุ์ของสัตว์น้ำหลายชนิด จากการเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำที่จับได้โดยชาวประมงที่ทำการประมงในอ่าวปัตตานีมาจัดจำแนกชนิด พบว่าการแพร่กระจายของชนิดสัตว์น้ำในกลุ่มของปลาหมึก กุ้งและกั้ง ปู และหอย ในบริเวณต่าง ๆ อ่าวปัตตานีมีการแพร่กระจายที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากอ่าวปัตตานีเป็นอ่าวที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก มีความแตกต่างของระบบนิเวศในอ่าวน้อย รวมทั้งในอ่าวยังไม่มีปัจจัยที่เป็นตัวจำกัดการแพร่กระจายของชนิดสัตว์น้ำ จากการสำรวจสัตว์น้ำพวกปลา หมึก กุ้งและกั้ง หอย และปู ที่ถูกจับโดยเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ ในหมู่บ้านตัวอย่าง จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางควาว บ้านแหลมนก บ้านบางปู บ้านคาโต๊ะ และบ้านนุติ ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2541 พบสัตว์น้ำทั้งสิ้นจำนวน 90 ชนิด เป็นปลา 55 ชนิด หมึก 4 ชนิด ปู 9 ชนิด กุ้งและกั้ง 12 ชนิด และหอย 10 ชนิด ดังตารางที่ 8, 9, 10, 11 และ 12 ตามลำดับ

จากหมู่บ้านที่กำหนดเป็นจุดสำรวจทั้ง 5 หมู่บ้าน พบว่าบ้านบางควาวมีความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำมากกว่าจุดสำรวจอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากว่าบริเวณบ้านบางควาวนั้นมีลักษณะของภูมิประเทศที่ประกอบด้วยระบบนิเวศหลายแบบ ได้แก่ ป่าชายเลน แม่น้ำลำคลอง และทะเลเปิด ซึ่งทำให้พบชนิดของสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวได้หลายชนิด แต่ถ้าหากไม่นับรวมบ้านบางควาวซึ่งอาจจะถือได้ว่าไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอ่าวปัตตานีเพราะเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ติดกับอ่าวไทยแล้ว ในอีก 4 หมู่บ้านที่อยู่ติดกับอ่าวปัตตานีคือ บ้านแหลมนก บ้านบางปู บ้านคาโต๊ะ และบ้านนุติ นั้นจะมีจำนวนชนิดของสัตว์น้ำไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากชาวประมงในบริเวณดังกล่าวจะออกไปทำการประมงในบริเวณเดียวกันภายในอ่าวปัตตานี บ้านนุติมีจำนวนความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำสูงกว่าหมู่บ้านอื่นเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากชาวประมงบางครอบครัวในบ้านนุติจะออกไปทำประมงในอ่าวไทยด้วย

ตารางที่ 8 ชนิดปลาที่พบในอ่าวปัตตานีระหว่างการศึกษาวิจัยเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือน
มีนาคม พ.ศ.2541

ชนิดปลาที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
ปลากระเบนหางยาว	<i>Himantura bleekeri</i>	-	/	/	-	/
ปลากระเบนตุ๊กตา	<i>Dasyatis imbricatus</i>	/	/	-	/	/
ปลากระตักขาว	<i>Escualosa thoracata</i>	/	/	/	-	/
ปลากระพงขาว	<i>Lates calcarifer</i>	/	/	/	/	/
ปลากระพงหิน	<i>Datnioides quadrifasciatus</i>	/	-	/	/	/
ปลากระพงข้างป้าน	<i>Lutjanus russelli</i>	/	/	-	/	/
ปลากระพงหน้าคัง	<i>Lutjanus sebae</i>	-	/	-	/	-
ปลาคอดหัวโม่ง	<i>Arius maculatus</i>	/	/	/	/	/
ปลาคอดทะเล	<i>Arius sp.</i>	/	/	/	/	/
ปลากระตัก	<i>Stolephorus indicus</i>	/	/	/	/	/
ปลาชอดจาก	<i>Muraenesox cinereus</i>	/	-	-	/	/
ปลาตะเพียนน้ำเค็ม	<i>Anodontostoma chacunda</i>	-	-	/	/	-
ปลาตาบ	<i>Chirocentrus dorub</i>	/	-	-	-	/
ปลาตาบเงิน	<i>Trichiurus lepterus</i>	/	-	-	/	/
ปลาตุ๊กทะเล	<i>Plotosus canius</i>	/	/	/	/	/
ปลาเป็นหน้าหมู	<i>Secutor insidiator</i>	-	/	/	/	/
ปลาเก๋าคูดน้ำตาล	<i>Epinephelus tauvina</i>	/	-	/	/	/
ปลาเก๋าคอดหางตัด	<i>Epinephelus areolatus</i>	-	/	/	-	/
ปลากระทุงเหวทะเล	<i>Tylosurus annulatus</i>	/	-	-	-	/
ปลากระทุงเหวบั้ง	<i>Ablennes hiaus</i>	/	/	-	/	-
ปลากระบอกดำ	<i>Liza subviridis</i>	/	-	/	-	/
ปลากระบอกหัวสี่	<i>Liza tade</i>	/	/	/	/	/
ปลาจวด	<i>Nibeia soldado</i>	-	-	-	-	/
ปลาจวดแถบขาว	<i>Johnius carutta</i>	/	-	-	-	/
ปลาเป็นเล็ก	<i>Leiogenathus brevirostris</i>	-	/	/	-	-
ปลาเป็นใหญ่ (ลาบั้ง)	<i>Leiogenathus equulus</i>	/	-	/	-	/
ปลาทุทราย	<i>Glossogobius aureus</i>	-	-	/	/	-
ปลานวลจันทร์	<i>Chanos chanos</i>	/	-	-	/	/

ตารางที่ 8 ชนิดปลาที่พบในอ่าวปัตตานีระหว่างการสำรวจเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือน
มีนาคม พ.ศ.2541 (ต่อเนื่อง)

ชนิดปลาที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
ปลาใบขนุน	<i>Lactarius lactarius</i>	-	/	/	-	-
ปลาใบปอ	<i>Drepane punctata</i>	/	/	-	-	/
ปลาลิ้นหมา	<i>Cynoglossus macrolopidotus</i>	/	/	/	/	/
ปลาทราย	<i>Notopterus chitala</i>	-	/	-	/	-
ปลากลั้วจรวด	<i>Elagatis bipinnulatus</i>	/	/	-	-	/
ปลาวัว	<i>Triacanthus biaculeatus</i>	/	/	/	/	/
ปลาจะละเม็ดขาว	<i>Pampus argenteus</i>	/	-	-	-	/
ปลาจะละเม็ดดำ	<i>Parastromateus niger</i>	/	-	-	-	-
ปลาทุราสี่เส้น	<i>Eleutheronema tetradactylum</i>	-	/	-	/	/
ปลาอินทรี	<i>Scomberomorus guttatus</i>	/	-	-	-	-
ปลาช่อนทะเล	<i>Rachycentron canadus</i>	-	-	-	-	/
ปลาน้ำดอกไม้ (ตาบ)	<i>Sphyraena elopsoides</i>	/	/	-	/	-
ปลาซีกเดียว	<i>Psettodes erumei</i>	-	/	/	/	-
ปลาอุกกล้วย	<i>Dussumieria elopsoides</i>	-	/	/	-	/
ปลาดัง	<i>Rastrelliger kanagurta</i>	/	-	-	/	-
ปลาทุ	<i>Rastrelliger brachysoma</i>	/	/	/	/	/
ปลาทรายแดง	<i>Scolopsis taeniopterus</i>	/	/	-	/	/
ปลาทรายแดง	<i>Nemipterus hexodon</i>	/	/	/	/	/
ปลาเข็งไก่ (หางเข็ง)	<i>Megalaspis cordyla</i>	/	/	/	/	/
ปลาชอคม่วง	<i>Cynoglossus spp.</i>	-	-	-	-	/
ปลาหีคโคน	<i>Sillago sihama</i>	/	/	/	/	/
ปลาตลิดหินจุดขาว	<i>Siganus canaliculatus</i>	-	/	/	/	/
ปลาแรดทะเล	<i>Alutera monoceros</i>	/	-	-	-	/
ปลากระบอกขาว	<i>Valamugil cunnesius</i>	/	/	/	/	/
ปลาหลังเขียว	<i>Sardinella albella</i>	/	/	/	/	/
ปลาข้างเหลือง	<i>Selaroides leptolepis</i>	/	/	/	/	/
ปลาตะกรับ	<i>Scatophagus argus</i>	/	/	/	/	/

ตารางที่ 9 ชนิดหมีกที่พบในอ่าวปัตตานีระหว่างการศึกษาวิจัยเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือน
มีนาคม พ.ศ.2541

ชนิดหมีกที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
หมีกกระดองก้นไหม้	<i>Sapia</i> sp.	/	/	-	-	/
หมีกกระดองก้นแหลม	<i>Sapia pharaonis</i>	/	/	-	/	/
หมีกหอม	<i>Sepistenthis lessoniana</i>	/	-	-	-	/
หมีกกล้วย	<i>Loligo formosana</i>	/	-	-	-	-

หมายเหตุ ในตารางที่ 8 และ 9 1 = บ้านบางควา / = พบได้ในระหว่างการสำรวจ
2 = บ้านแหลมนก - = ไม่พบระหว่างการสำรวจ
3 = บ้านบางปู
4 = บ้านคาโตะ
5 = บ้านนุติ

ตารางที่ 10 ชนิดปูที่พบในอ่าวปัตตานี ระหว่างการศึกษาวิจัยเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือนมีนาคม
พ.ศ.2541

ชนิดปูที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
ปูก้ามดาบ	<i>Uca vocans</i>	/	/	/	/	/
ปูขน	<i>Cardiosoma carnifex</i>	/	-	-	/	/
ปูดาว	<i>Portunus sanguinolentus</i>	/	-	-	-	-
ปูระนิ	<i>Dorippe dorsipes</i>	/	/	-	-	-
ปูถ่าน	<i>Calappa philargius</i>	/	-	-	-	-
ปูแสม	<i>Sesarma mederi</i>	-	/	/	/	/
ปูทะเล	<i>Seylla serrata</i>	/	/	/	/	/
ปูม้า	<i>Portunus pelagicus</i>	/	/	/	/	/
ปูตาย	<i>Charybdis cruciata</i>	-	-	-	-	/

หมายเหตุ 1 = บ้านบางควา / = พบได้ในระหว่างการสำรวจ
2 = บ้านแหลมนก - = ไม่พบระหว่างการสำรวจ
3 = บ้านบางปู
4 = บ้านคาโตะ
5 = บ้านนุติ

ตารางที่ 11 ชนิดกุ้งและกั้งที่พบในอ่าวปัตตานี ระหว่างการสำรวจเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2541

ชนิดกุ้งและกั้งที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
กุ้งกุลาคำ	<i>Penaeus monodon</i>	/	/	/	/	/
กุ้งขาว	<i>Metapenaeus lysianassa</i>	/	/	/	/	/
กุ้งตะกาดหิน	<i>Metapenaeus ensis</i>	/	/	/	/	/
กุ้งฝอย	<i>Macrobrachium lanchesteri</i>	-	/	/	/	/
กุ้งแชบ๊วย	<i>Penaeus merguensis</i>	/	/	/	/	/
กุ้งหางแดง	<i>Penaeus silasi</i>	/	/	/	/	/
กุ้งหัวแข็ง	<i>Macrobrachium equidens</i>	/	/	/	/	/
กุ้งก้ามกราม	<i>Macrobrachium rosenbergii</i>	-	-	/	/	-
กุ้งหัวมัน	<i>Metapenaeus brevicornis</i>	/	/	/	/	/
กุ้งคืดขันธ์	<i>Alpheus euprosyne</i>	/	/	/	/	/
กั้งคึกแค้นอกคำ	<i>Cloridopsis scorpio</i>	/	-	-	-	/
กั้งทะเล	<i>Oratosquilla nepa</i>	/	-	-	-	-

หมายเหตุ 1 = บ้านบางดาว / = พบได้ในระหว่างการสำรวจ

2 = บ้านแหลมนก - = ไม่พบในระหว่างการสำรวจ

3 = บ้านบางปู

4 = บ้านคาใต้

5 = บ้านบุดี

ตารางที่ 12 แสดงชนิดหอยที่พบในอ่าวปัตตานี ระหว่างการสำรวจเดือนเมษายน พ.ศ.2540 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2541

ชนิดหอยที่จับได้ด้วยเครื่องมือประมงต่าง ๆ		หมู่บ้าน				
ชื่อยาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	1	2	3	4	5
หอยกระพง	<i>Musculus senhousia</i>	/	/	/	/	/
หอยคล้ายค้อน	<i>Meretrix sp.</i>	/	/	-	/	/
หอยคล้ายถาย	<i>Meretrix lusoria</i>	/	-	-	/	/
หอยนางรม	<i>Crassostrea gigas</i>	-	/	/	/	/
หอยนางรมถาย	<i>Pinetada margaritifera</i>	-	/	/	/	-
หอยหนาม	<i>Chioreus sp.</i>	/	/	/	/	/
หอยแดงโม	<i>Mello sp.</i>	/	/	-	-	-
หอยแมลงภู่	<i>Perna viridis</i>	-	/	/	/	/
หอยแครง	<i>Arca granulosa</i>	-	/	/	/	/
หอยลาย	<i>Paphia undulata</i>	-	/	-	-	-

หมายเหตุ 1 = บ้านบางควา / = พบได้ในระหว่างการสำรวจ

2 = บ้านแหลมบก - = ไม่พบในระหว่างการสำรวจ

3 = บ้านบางปู

4 = บ้านคาโต๊ะ

5 = บ้านบุดี